

บันทึกหลักการและเหตุผลประกอบ

ร่างพระราชบัญญัติรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ การแสดงออกทางเพศสภาพ

และคุณลักษณะทางเพศ พ.ศ.....

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ การแสดงออกทางเพศสภาพ

และคุณลักษณะทางเพศ

เหตุผล

โดยที่ปัจจุบันประเทศไทยมีการรับรองสถานภาพทางกฎหมายของบุคคลซึ่งจำแนกตามเพศชายและเพศหญิงเท่านั้น ส่งผลทำให้บุคคลซึ่งมีอัตลักษณ์ทางเพศสภาพแตกต่างจากเพศกำเนิด หรือมีการแสดงออกทางเพศสภาพแตกต่างไปจากอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของบุคคลนั้น หรือเป็นเพราะบุคคลนั้นมีเพศสรีระมากกว่าหนึ่งแบบ ได้กลายเป็นกลุ่มเป้าหมายจากการถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมในพื้นที่สาธารณะอย่างกว้างขวาง อาทิ การจ้างงาน การเข้ารับบริการด้านสาธารณสุข การได้รับสวัสดิการสังคม การศึกษา การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ฯลฯ ตลอดจนได้รับการปฏิบัติจากบุคคลอื่นอย่างไม่ถูกต้องเหมาะสม สภาพการณ์ดังกล่าวเป็นผลมาจากการที่ประเทศไทยขาดมาตรการทางกฎหมายในการรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ การแสดงออกทางเพศสภาพ คุณลักษณะทางเพศ ซึ่งส่งผลต่อการกำหนดสิทธิและหน้าที่ตามหลักการแสดงเจตจำนงของบุคคล (Self -Determination) สมควรให้มีกฎหมายเพื่อกำหนดมาตรการคุ้มครองจากการถูกเลือกปฏิบัติ ตลอดจนกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และผลในทางกฎหมายของการรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ การแสดงออกทางเพศสภาพ และคุณลักษณะทางเพศตามเจตจำนงของบุคคลเหล่านั้น อันเป็นการสอดคล้องกับหลักการสิทธิมนุษยชนสากลตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคี จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่าง

ร่างพระราชบัญญัติรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ การแสดงออกทางเพศสภาพ
และคุณลักษณะทางเพศ พ.ศ.

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ
การแสดงออกทางเพศสภาพ และคุณลักษณะทางเพศ

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ การแสดงออกทางเพศสภาพ และคุณลักษณะทางเพศ พ.ศ.”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“เพศ (Sex)” หมายถึง ลักษณะเพศทางชีววิทยาของบุคคลซึ่งบ่งชี้ว่าบุคคลนั้นเป็นเพศชาย เพศหญิง หรือเป็นบุคคลที่มีลักษณะเพศทางชีววิทยาที่หลากหลาย

“เพศสภาพ (Gender)” หมายถึง บทบาทความเป็นชาย ความเป็นหญิง หรือบทบาทความเป็นเพศสภาพในกรณีอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากการสร้างและให้ความหมายโดยสังคม ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงได้และอาจมีความแตกต่างกันไปตามแต่ละสภาพสังคมและวัฒนธรรมนั้น

“วิถีทางเพศ (Sexual Orientation)” หมายความว่า การที่บุคคลหนึ่งมีความรู้สึกดึงดูดสนใจลึกซึ้ง ทั้งทางอารมณ์ ความรักใคร่และทางเพศ และในสัมพันธ์ภาพที่มีทั้งลักษณะความใกล้ชิดกันทางเพศสัมพันธ์และในทางเพศ ที่มีต่อปัจเจกบุคคลซึ่งมีเพศสภาพที่แตกต่างไป หรือมีเพศสภาพเดียวกัน หรือมีมากกว่าหนึ่งเพศสภาพ

“อัตลักษณ์ทางเพศสภาพ (Gender Identity)” หมายความว่า ประสบการณ์ทางเพศสภาพอันสามารถรู้สึกได้ภายในของแต่ละบุคคลและเป็นของปัจเจกบุคคลซึ่งอาจสอดคล้องหรือไม่ก็ได้กับเพศซึ่งได้ระบุไว้เมื่อแรกเกิด รวมทั้งความรู้สึกของบุคคลในร่างกายซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงรูปลักษณ์ หรือระบบการทำงานของร่างกาย ด้วยวิถีทางการแพทย์ การศัลยกรรม หรือวิธีการอื่นใด ทั้งที่โดยการตัดสินใจเลือกโดยอิสระ และการแสดงออกต่าง ๆ ทางเพศสภาพ รวมถึงการแต่งกาย คำพูด และกริยาท่าทางต่าง ๆ

“การแสดงออกทางเพศ (Gender Expression)” หมายความว่า การนำเสนอเพศสภาพของบุคคล ผ่านการแสดงออกทางกายภาพรวมถึงการแต่งกาย การไว้ทรงผม การสวมเครื่องประดับ การแต่งแต้มใบหน้า และกริยาท่าทาง การใช้วาจา พฤติกรรมการแสดงออก การอ้างอิงถึงชื่อและความเป็นตัวตนของบุคคล ทั้งนี้ การแสดงออกทางเพศสภาพ ถือเป็นส่วนหนึ่งของอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ

“คุณลักษณะทางเพศ (Sex Characteristic)” หมายความว่า ลักษณะทางชีววิทยาของบุคคลที่แสดงให้เห็นถึงเพศสรีระ เช่น อวัยวะเพศ ต่อมเพศ รูปแบบสารพันธุกรรม ระบบฮอร์โมนเพศ รวมไปถึงลักษณะทางร่างกายของบุคคล หรือลักษณะอื่นใดที่บ่งชี้ได้ว่าบุคคลนั้นเป็นเพศชาย เพศหญิง หรือเป็นบุคคลที่มีลักษณะเพศทางชีววิทยาที่หลากหลาย

“เครื่องหมายระบุเพศสภาพ (Gender Marker)” หมายความว่า คำหรือเครื่องหมายที่บุคคลถูกบันทึกว่ามีเพศสภาพตามเอกสารทางกฎหมาย อาทิ ทะเบียนบ้าน บัตรประชาชน หนังสือเดินทาง หรือเอกสารอื่นใดที่กฎหมายกำหนดไว้

“ผู้ยื่นคำขอ” หมายความว่า บุคคลที่ประสงค์ยื่นคำขอระบุเพศและชื่อตัว รวมถึงเครื่องหมายระบุเพศสภาพในข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางเพศสภาพตามเจตจำนงของตน

“คำขอ” หมายความว่า คำขอระบุเพศและชื่อตัว รวมถึงเครื่องหมายระบุเพศสภาพในข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางเพศสภาพตามเจตจำนงของบุคคล

“เด็ก” หมายความว่า บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปีบริบูรณ์ เว้นแต่จะบรรลุนิติภาวะก่อนหน้าตามกฎหมายที่ใช้บังคับแก่เด็กนั้น

“ข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎร” หมายความว่า ข้อมูลตัวบุคคลเกี่ยวกับ ชื่อตัว ชื่อสกุล เพศ วันเดือนปีเกิดและตาย สัญชาติ ศาสนา ภูมิลำเนา สถานะการสมรส วุฒิการศึกษา ชื่อบิดามารดาหรือผู้รับบุตรบุญธรรม ชื่อคู่สมรส และชื่อบุตร และข้อมูลอื่นที่จำเป็นเพื่อการดำเนินงานทะเบียนต่าง ๆ ในกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร

“ชื่อตัว” หมายความว่า ชื่อตัวตามกฎหมายว่าด้วยชื่อบุคคล

“นายทะเบียน” หมายความว่า นายทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร

“การให้ความช่วยเหลือและให้บริการด้านสุขภาวะทางเพศ” หมายความว่า การให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา การแจ้งข้อมูลที่จำเป็นและให้การสนับสนุนเกี่ยวกับการใช้วิธีทางการแพทย์เพื่อยืนยันเพศสภาพ รวมถึงการให้ความช่วยเหลือที่เกิดขึ้นจากการเข้าสู่กระบวนการทางการแพทย์แก่บุคคลโดยถ้วนหน้า

“ศาล” หมายความว่า ศาลเยาวชนและครอบครัว

“ข้อมูลส่วนบุคคล” หมายความว่า ข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

“ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล” หมายความว่า ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

รัฐมนตรี หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่กับออกกฎกระทรวงและประกาศ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงหรือประกาศตามวรรคหนึ่ง เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

การรับรองและคุ้มครองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของบุคคล

มาตรา ๕ บุคคลย่อมมีสิทธิในการรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพตามกฎหมาย และมีเสรีภาพในการพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางเพศสภาพที่ตนเป็นอยู่ รวมทั้งต้องได้รับการรับรองชื่อตัว ภาพถ่าย และเพศที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของตนในเอกสารแสดงตน

สิทธิในการรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพตามกฎหมายของบุคคลจะต้องได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายตลอดเวลา

มาตรา ๖ บุคคลทุกคนจะต้องไม่ถูกบังคับให้เข้าสู่กระบวนการรักษาทางการแพทย์ไม่ว่าจะเป็นวิธีการผ่าตัดแปลงเพศทั้งหมดหรือบางส่วน รวมถึงการรักษาด้วยวิธีการใช้ฮอร์โมน หรือวิธีการรักษาทางจิตวิทยาหรือทางการแพทย์อื่นใดเพื่อเป็นเงื่อนไขในการรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพตามกฎหมาย

หมวด ๒

การจดทะเบียนรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของบุคคล

มาตรา ๗ บุคคลที่มีอายุครบสิบห้าปีบริบูรณ์ย่อมมีสิทธิในการยื่นคำขอเพื่อระบุเพศและชื่อตัว รวมถึงเครื่องหมายระบุเพศสภาพในข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางเพศสภาพตามเจตจำนงของตนได้

มาตรา ๘ การรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพจะต้องกระทำบนพื้นฐานของเจตจำนงของบุคคลโดยปราศจากการกำหนดเงื่อนไขใด ๆ เพื่อให้ได้รับการรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพในทางกฎหมาย โดยเอกสารประกอบการยื่นคำขอ ให้มีดังนี้

(๑) สำเนาใบสูติบัตรของผู้ยื่นคำขอ

(๒) เพศและหรือเครื่องหมายระบุเพศสภาพ ที่ผู้ยื่นคำขอต้องการให้ปรากฏในบัตรประจำตัวประชาชนและเอกสารทางราชการเพื่อแสดงตนอื่น ๆ ได้แก่ การระบุเพศชาย (Male/M) ในกรณีที่บุคคลแสดงเจตจำนงว่าตนมีอัตลักษณ์ทางเพศสภาพเป็นชาย หรือเพศหญิง (Female/F) ในกรณีที่บุคคลแสดงเจตจำนงว่าตนมีอัตลักษณ์ทางเพศสภาพเป็นหญิง และการระบุเพศกรณีอื่น (Other/X) ในกรณีเป็นบุคคลที่มีลักษณะเพศทางชีววิทยาที่หลากหลาย หรือบุคคลซึ่งมีเพศสภาพที่หลากหลาย รวมถึงบุคคลซึ่งมีเพศสภาพที่ไม่ได้อยู่ในระบบสองเพศ

(๓) ชื่อตัวตามความประสงค์ของผู้ยื่นคำขอ ซึ่งต้องไม่ขัดต่อกฎหมายว่าด้วยชื่อบุคคล

(๔) เอกสารอื่น ๆ ตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

ห้ามมิให้นายทะเบียนเรียกเอาเอกสารทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับการรับรองทางจิตเวชหรือจิตวิทยาจากผู้ยื่นคำขอ ตลอดจนหลักฐานอื่นใดนอกเหนือไปจากที่กำหนดไว้ในกฎหมายนี้

มาตรา ๙ เมื่อนายทะเบียนได้รับคำขอและเอกสารประกอบคำขอแล้ว จะต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รับคำขอ

หากเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในมาตรา ๗ และมาตรา ๘ ให้นายทะเบียนทำการแก้ไขข้อมูลเพศและชื่อตัวในใบสูติบัตร รวมถึงเครื่องหมายระบุเพศสภาพในข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรเพื่อให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางเพศสภาพตามเจตจำนงของผู้ยื่นคำขอ ทั้งนี้ ให้การรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพมีผลในทางกฎหมายนับแต่วันที่มีการแก้ไขในใบสูติบัตรของผู้ยื่นคำขอ

ในกรณีที่นายทะเบียนมีคำสั่งไม่รับคำขอหรือไม่ดำเนินการตามคำขอ ให้ผู้ยื่นคำขอมีสติอุทธรณ์ต่อนายทะเบียนผู้ทำคำสั่งภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รับแจ้งคำสั่งดังกล่าว

ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการยื่นคำขอ การพิจารณาคำขอ ตลอดจนการยื่นอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๐ ให้กงสุลไทยหรือข้าราชการสถานทูตไทยที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศแต่งตั้งให้เป็นนายทะเบียน มีหน้าที่รับผิดชอบการจดทะเบียนรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของบุคคลที่มีขึ้นนอกราชอาณาจักรสำหรับผู้มีสัญชาติไทย คนต่างชาติได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร ตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง และคนต่างชาติหรือคนไร้สัญชาติที่ถือเอกสารการเดินทางที่รัฐบาลไทยเป็นผู้ออกให้

มาตรา ๑๑ ในกรณีที่บุคคลมีความประสงค์จะระบุว่าตนเป็นเพศชายหรือเพศหญิงให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางเพศสภาพตามเจตจำนงของตนในใบสูติบัตร ย่อมสามารถกระทำได้โดยการระบุเพศตามความประสงค์นั้นไว้ในบันทึกแนบท้ายใบสูติบัตร

บุคคลย่อมมีสิทธิขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลในใบสูติบัตรโดยการระบุว่าตนเป็นบุคคลที่มีลักษณะเพศทางชีววิทยาที่หลากหลายนอกเหนือจากเพศชายและเพศหญิง

หลักเกณฑ์และวิธีการแก้ไขข้อมูลในใบสูติบัตรตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๒ บุคคลย่อมมีสิทธิขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลเพศและชื่อตัว รวมถึงเครื่องหมายระบุเพศสภาพตามมาตรา ๘ (๒) และ (๓) เพื่อออกบัตรประจำตัวประชาชนฉบับใหม่รวมถึงเอกสารทางราชการ อื่น ๆ เพื่อแสดงตนให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางเพศสภาพปัจจุบัน และชำระค่าธรรมเนียมอันเกี่ยวกับการดำเนินการออกเอกสารทางราชการฉบับใหม่เพื่อเปลี่ยนแปลงเพศและชื่อตัวของบุคคลนั้น

มาตรา ๑๓ ในกรณีที่บุคคลนั้นมีอายุต่ำกว่าสิบห้าปีบริบูรณ์ การยื่นคำขอระบุเพศและชื่อตัวในใบสูติบัตร รวมถึงเครื่องหมายระบุเพศสภาพในข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎร เพื่อให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางเพศสภาพตามเจตจำนงสามารถกระทำได้ โดยจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม เมื่อนายทะเบียนเห็นว่าการยื่นคำขอและเอกสารประกอบคำขอดังกล่าวถูกต้องครบถ้วนแล้ว ให้นายทะเบียนทำการเปลี่ยนแปลงข้อมูลเพศและชื่อตัวของบุคคลในใบสูติบัตร รวมถึงเครื่องหมายระบุเพศสภาพในข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎร เพื่อให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางเพศสภาพตามเจตจำนงของบุคคลนั้นต่อไป

ในกรณีที่การให้ความยินยอมของเด็กขัดหรือแย้งกับความเห็นของผู้แทนโดยชอบธรรม ให้เด็กมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากอัยการ โดยให้อัยการเป็นผู้ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อมีคำสั่งให้นายทะเบียนทำการเปลี่ยนแปลงข้อมูลเพศและชื่อตัวในใบสูติบัตร รวมถึงข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางเพศสภาพตามเจตจำนงของบุคคลนั้น ซึ่งการพิจารณาของศาลต้องพิจารณาตามหลักผลประโยชน์ที่ดีที่สุดสำหรับเด็ก โดยจะต้องชั่งน้ำหนักที่เด็กจะได้รับประโยชน์โดยคำนึงถึงอายุและวุฒิภาวะของเด็กด้วย ทั้งนี้ ให้คำสั่งของศาลเป็นที่สุด

เมื่อศาลมีคำสั่งแล้ว ให้นายทะเบียนทำการเปลี่ยนแปลงข้อมูลเพศและชื่อตัวของบุคคลในใบสูติบัตร รวมถึงเครื่องหมายระบุเพศสภาพในข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรเพื่อให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางเพศสภาพตามเจตจำนงของบุคคลนั้นต่อไป

หมวด ๓

การจดทะเบียนรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ ของบุคคลที่มีลักษณะเพศทางชีววิทยาที่หลากหลาย

มาตรา ๑๔ ห้ามมิให้ทำการผ่าตัดเพื่อเลือกเพศ และหรือใช้กระบวนการผ่าตัดในการแทรกแซงลักษณะทางเพศของเด็กจนกว่าบุคคลนั้นจะแสดงความยินยอมได้ด้วยตนเอง และหากเด็กมีความประสงค์จะเข้าสู่กระบวนการผ่าตัดเพื่อเลือกเพศ การให้ความยินยอมจะต้องกระทำโดยผ่านทางผู้แทนโดยชอบธรรม

ในกรณีที่มีการฝ่าฝืนบทบัญญัติในวรรคหนึ่ง จนเป็นเหตุให้เด็กเสียอวัยวะสืบพันธุ์ หรือความสามารถสืบพันธุ์ ให้ผู้นั้นมีความผิดฐานทำร้ายร่างกายจนเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำร้ายรับอันตรายสาหัสตามมาตรา ๒๙๗ (๒) ของประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๑๕ ในกรณีที่ปรากฏว่าเด็กเกิดมาเป็นบุคคลที่มีลักษณะเพศทางชีววิทยาที่หลากหลาย ให้ระบุว่าบุคคลที่มีลักษณะทางชีววิทยาที่หลากหลายในใบสูติบัตรจนกว่าบุคคลนั้นจะแสดงความยินยอมได้ด้วยตนเอง ทั้งนี้ การระบุเพศของเด็กที่เกิดมามีลักษณะเพศทางชีววิทยาที่หลากหลายในบัตรประจำตัวประชาชน และเอกสารทางราชการเพื่อแสดงตนอื่น ๆ ให้ระบุว่าเพศกรณีอื่น (Other/X)

มาตรา ๑๖ บุคคลที่มีลักษณะเพศทางชีววิทยาที่หลากหลายซึ่งมีอายุครบสิบห้าปีบริบูรณ์ย่อมมีสิทธิในการยื่นคำขอเพื่อระบุเพศและชื่อตัวในใบสูติบัตร รวมถึงเครื่องหมายระบุเพศสภาพในข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรเพื่อให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางเพศสภาพตามเจตจำนงของตนได้

ในกรณีบุคคลที่มีลักษณะเพศทางชีววิทยาที่หลากหลายนั้นมีอายุต่ำกว่าสิบห้าปีบริบูรณ์ การยื่นคำขอระบุเพศและชื่อตัวในใบสูติบัตร รวมถึงเครื่องหมายระบุเพศสภาพในข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรเพื่อให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางเพศสภาพตามเจตจำนงสามารถกระทำได้ โดยจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม เมื่อนายทะเบียนเห็นว่าการยื่นคำขอและเอกสารประกอบคำขอดังกล่าวถูกต้องครบถ้วนแล้ว ให้นายทะเบียนทำการเปลี่ยนแปลงข้อมูลเพศและชื่อตัวของบุคคลในใบสูติบัตร รวมถึงเครื่องหมายระบุเพศสภาพในข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรเพื่อให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางเพศสภาพตามเจตจำนงของบุคคลนั้นต่อไป หากการให้ความยินยอมของเด็กขัดหรือแย้งกับความเห็นของผู้แทนโดยชอบธรรม ให้เด็กมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากอัยการ โดยให้อัยการเป็นผู้ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อมีคำสั่งให้นายทะเบียนทำการเปลี่ยนแปลง

ข้อมูลเพศและชื่อตัวในใบสูติบัตร รวมถึงข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ ตามเจตจำนงของบุคคลนั้น ซึ่งการพิจารณาของศาลต้องพิจารณาตามหลักผลประโยชน์ที่ดีที่สุดสำหรับเด็ก โดยจะต้องชั่งน้ำหนักที่เด็กจะได้รับประโยชน์โดยคำนึงถึงอายุและวุฒิภาวะของเด็กด้วย ทั้งนี้ ให้คำสั่งของศาลเป็นที่สุด

เมื่อศาลมีคำสั่งแล้ว ให้นายทะเบียนทำการเปลี่ยนแปลงข้อมูลเพศและชื่อตัวของบุคคลในใบสูติบัตร รวมถึงเครื่องหมายระบุเพศสภาพในข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรเพื่อให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ ตามเจตจำนงของบุคคลนั้นต่อไป

หมวด ๔

การให้ความช่วยเหลือและให้บริการด้านสุขภาวะทางเพศ

มาตรา ๑๗ บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิได้รับคำปรึกษาทางด้านจิตวิทยา และได้รับการสนับสนุนเกี่ยวกับการใช้วิธีการทางการแพทย์เพื่อยืนยันเพศสภาพโดยนักจิตวิทยาและผู้ให้บริการด้านสุขภาวะอย่างเหมาะสม รวมถึงการวินิจฉัยตามความจำเป็นด้วย ทั้งนี้ การเข้าสู่กระบวนการให้ความช่วยเหลือและบริการด้านสุขภาวะทางเพศ ย่อมเป็นไปตามเจตจำนงของบุคคลนั้น

มาตรา ๑๘ บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิในการเข้าถึงและได้รับบริการด้านสุขภาวะตามมาตรฐานสูงสุด และมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือและได้รับการบริการด้านสุขภาวะทางเพศโดยถ้วนหน้า

ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการให้ความช่วยเหลือและบริการด้านสุขภาวะทางเพศให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

หมวด ๕

ผลของการจดทะเบียนรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ

มาตรา ๑๙ ให้ผู้ที่ได้รับการเปลี่ยนแปลงข้อมูลเพศและชื่อตัวในใบสูติบัตร รวมถึงข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎร มีสิทธิใช้ค่านำหน้านามที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางเพศของตน ตลอดจนมีสิทธิและหน้าที่ตามอัตลักษณ์ทางเพศนั้น

ในกรณีที่สูงขึ้นเป็นบุคคลที่มีลักษณะเพศทางชีววิทยาที่หลากหลายรวมถึงบุคคลซึ่งมีเพศสภาพที่ไม่ได้อยู่ในระบบสองเพศให้ระบุเป็นเพศกรณีอื่น (Other/X) โดยไม่ต้องระบุค่านำหน้านาม และให้มีสิทธิและหน้าที่ในฐานะเป็นบุคคลตามกฎหมาย

ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ในการกำหนดค่านำหน้านามตามความในวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยค่านำหน้านามของบุคคล

มาตรา ๒๐ การรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของบุคคลตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ย่อมไม่กระทบกระเทือนต่อ

(๑) สถานะการเป็นคู่สมรสที่ได้มาก่อนหน้าการจดทะเบียนสมรสภายใต้เงื่อนไขตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เว้นแต่คู่สมรสจะได้ตกลงไว้เป็นอย่างอื่น

(๒) สถานะการเป็นบิดามารดาที่ได้มาด้วยผลของกฎหมาย การจดทะเบียนรับรองบุตร การจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม และโดยผลของคำพิพากษาหรือคำสั่งศาล เว้นแต่บุคคลผู้มีสิทธิในอัตลักษณ์ทางเพศสภาพจะได้ขอให้มีการเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนหรือได้ร้องขอต่อศาลภายหลังจากการจดทะเบียนรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของตนแล้ว

(๓) สิทธิและหน้าที่ของบุคคลที่เกิดขึ้นจากการเป็นผู้รับมรดกตามกฎหมายที่ได้รับมาก่อนวันที่บุคคลได้รับมาก่อนการจดทะเบียนรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของบุคคล

(๔) สิทธิและหน้าที่ของบุคคลที่เกิดขึ้นจากการเป็นผู้ทำพินัยกรรมได้รับมาก่อนการจดทะเบียนรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของบุคคล

(๕) สิทธิและหน้าที่ของบุคคลที่ผูกพันต่อบุคคลภายนอกที่จะบังคับเอาได้ในทางแพ่ง

มาตรา ๒๑ ในกรณีที่บุคคลนั้นได้รับการศัลยกรรมเปลี่ยนเพศทั้งหมดแล้ว ให้อวัยวะเพศใหม่ที่เกิดขึ้นจากการศัลยกรรมได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายอาญาตามการกำหนดเจตจำนงในอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของบุคคล

มาตรา ๒๒ บุตรที่เกิดจากบุคคลที่ได้รับการรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ ให้เป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายด้วยการจดทะเบียนรับรองบุตร

ให้นำกฎหมายคุ้มครองแรงงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิลาเพื่อการคลอดบุตรและสิทธิอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมาบังคับใช้ โดยอนุโลมกับการตั้งครรภ์ของบุคคลที่ได้รับการรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานประกาศกำหนด

มาตรา ๒๓ บุคคลย่อมมีสิทธิลาตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานเพื่อเข้าสู่กระบวนการใช้วิธีการทางการแพทย์เพื่อยืนยันเพศสภาพ ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานประกาศกำหนด

มาตรา ๒๔ บุคคลที่ได้รับการรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพมีสิทธิเข้าถึงบริการทำแท้งที่ปลอดภัย ภายใต้เงื่อนไขตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายอาญา

มาตรา ๒๕ ในกรณีที่ชายหรือหญิง ที่ได้รับการจดทะเบียนรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว และมีความประสงค์จะจดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้คู่สมรสทั้งสองฝ่ายแสดงความยินยอมที่จะจดทะเบียนสมรสกันโดยเปิดเผยต่อหน้านายทะเบียนและให้นายทะเบียนบันทึกการให้ความยินยอมนั้นไว้ด้วย

มาตรา ๒๖ ในกรณีที่บุคคลมีความประสงค์จะเปลี่ยนแปลงข้อมูลเพศและชื่อตัวในใบสูติบัตรรวมถึงข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรใหม่หลังจากที่มีการยื่นคำขอเพื่อเปลี่ยนแปลงข้อมูลเพศไปแล้ว ย่อมสามารถกระทำได้โดยให้นายทะเบียนทำการเปลี่ยนแปลงข้อมูลเพศและชื่อตัวในใบสูติบัตร รวมถึงข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางเพศสภาพตามเจตจำนงของบุคคลนั้น ภายใต้หลักการคุ้มครองสิทธิในการรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพตามกฎหมายของบุคคลที่จะต้องได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายตลอดเวลา

มาตรา ๒๗ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเพศและชื่อตัวบุคคลในใบสูติบัตร รวมถึงข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรเป็นส่วนหนึ่งของข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

มาตรา ๒๘ ห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับเพศและชื่อตัวบุคคลตามใบสูติบัตรเดิมของผู้ยื่นคำขอแก่บุคคลใดจนกว่าจะได้รับความยินยอมจากผู้ยื่นคำขอซึ่งเป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้เป็นตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

หมวด ๖

การป้องกันการเลือกปฏิบัติและการส่งเสริมความเสมอภาค

มาตรา ๒๙ สิทธิในการกำหนดอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายฉบับนี้

ห้ามมิให้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ กฎระเบียบ หรือวิธีปฏิบัติใดๆ ที่มีผลต่อการจำกัดหรือควบคุมการใช้สิทธิในอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของบุคคล ตลอดจนการตีความและการบังคับใช้หลักเกณฑ์ใดๆ จะต้องเป็นไปเพื่อให้ความเคารพต่ออัตลักษณ์ทางเพศสภาพ การแสดงออกทางเพศ และคุณลักษณะทางเพศของบุคคล

ทั้งนี้ ให้การเลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งวิถีทางเพศ อัตลักษณ์ทางเพศสภาพ การแสดงออกทางเพศ และคุณลักษณะทางเพศของบุคคล เป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมเพราะเหตุแห่งเพศ และให้ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศตามกฎหมายว่าด้วยความเท่าเทียมระหว่างเพศด้วย

มาตรา ๓๐ บทบัญญัติของกฎหมายฉบับนี้ให้ใช้บังคับกับภาคเอกชน รวมถึงหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีหน้าที่จัดทำบริการสาธารณะทั้งหลาย ตลอดจนเจ้าหน้าที่และผู้มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการรักษาข้อมูลส่วนบุคคลหรือจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับเพศของบุคคล
